

Gedwongen zorg: terughoudend en zorgvuldig

Toezichtsstrategie IGJ op gedwongen zorg

Gedwongen zorgⁱ heeft een grote impact op de kwaliteit van leven van cliënten, zoals kwetsbare ouderen, jeugdigen, mensen met een verstandelijke beperking of mensen met psychiatrische problematiek. Het is daarom van belang dat gedwongen zorg zoveel mogelijk wordt voorkomen en alleen in het uiterste geval en zeer zorgvuldig wordt verleend. Als Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd (verder inspectie) zien wij daar op toe.

Wat is onze missie bij toezicht op gedwongen zorg?

Elk mens wordt vrij en met gelijke rechten geboren en blijft vrijheid en gelijke rechten behouden. Elke cliënt heeft daarom het recht om in vrijheid te kunnen leven en zelf regie uit te oefenen, ook als het gaat om zorg. Gedwongen zorg dient daarom zeer terughoudend te worden toegepast. Als gedwongen zorg toch noodzakelijk is, dan moet de besluitvorming en uitvoering met de grootste zorgvuldigheid plaatsvinden.

Wat zijn de risico's bij gedwongen zorg?

Risico's die we zien op het gebied van gedwongen zorg zijn:

- > Onvoldoende aandacht voor preventie en het zoeken naar alternatieven voordat wordt besloten tot gedwongen zorg.
- > Onvoldoende waarborgen van de rechtspositie van de cliënt.

- > Onvoldoende deskundigheid en beschikbaarheid van zorgverleners.
- > Onjuist dan wel onzorgvuldig toepassen van gedwongen zorg. Zorgverleners zijn zich niet bewust dat ze gedwongen zorg toepassen.
- > Zorgaanbieders sturen te weinig op terugdringen van gedwongen zorg en op het leren en verbeteren met- en van elkaar.
- > Voor bepaalde groepen (bijvoorbeeld jeugdigen): inzet van gedwongen zorg zonder wettelijke grondslag, vaak bij jeugdigen met een complexe hulpvraag als gevolg van een gebrek aan passend hulpaanbod¹

Waar richten we ons op in ons toezicht?

In veel gevallen zijn zorgverleners zich bewust van de impact van het toepassen van gedwongen zorg. Toch blijft het – gezien het ingrijpende karakter van gedwongen zorg – belangrijk dat de inspectie hierop toeziet.

Als toezichthouder doen we wat nodig is om partijen in de zorg (samen) te laten werken aan het borgen en verbeteren van de inzet van gedwongen zorg. We zetten de eerdere koers van agenderen en stimuleren voort en zien toe op een goede uitvoering van de wetten. We houden daarbij rekening met de context van de zorgverlening en we gebruiken het principe ‘pas toe of leg uit’. Dat betekent dat we luisteren naar hoe zorgaanbieders tot een keuze zijn gekomen, welke risico’s hierin zijn afgewogen en of de kwaliteit en veiligheid geborgd is.

We zullen handhavend optreden als de kwaliteit van zorg, de cliëntveiligheid en / of cliëntenrechten (ernstig) bedreigd worden.

Gezien de risico’s die spelen bij gedwongen zorg, focussen we in het toezicht op:

1. Bescherming van de rechtspositie van de client;
2. Voldoende en deskundige zorgverleners;
3. Sturen van zorgaanbieders op terugdringen gedwongen zorg.

Wat doen we om deze doelen te bereiken?

- > We leggen inspectiebezoeken af. Gedwongen zorg komt aan bod bij reguliere bezoeken, in gesprekken met bestuurders, in bezoeken naar aanleiding van meldingen en bij themabezoeken die alleen gericht zijn op toezicht op gedwongen zorg.
- > We behandelen meldingen over gedwongen zorg. Dit kan gaan om (verplichte) meldingen op grond van Wkkgz of meldingen van zorg die tekortschiet die gemeld moeten worden door de zorgaanbieders of meldingen van patiëntenvertrouwenspersonen of cliëntenvertrouwenspersonen of de meldingen gedaan door de burgers.
- > We gebruiken data in ons toezicht. De inspectie zet de ruwe data die ze ontvangt over gedwongen zorg om in bruikbare informatie. Op die manier weet de inspectie welke vragen van belang zijn om te stellen. Over de analyse van de data communiceren we ook naar buiten toe.
- > We onderhouden contact met client-, beroeps-, brancheorganisaties en het ministerie van VWS.

We richten ons in ons toezicht de komende jaren specifiek op de drie doelen uit onze toezichtstrategie. We houden daarbij rekening met de context en houden ons aan het principe van ‘pas toe of leg uit’. We zetten de eerdere koers van agenderen en stimuleren voort en op

¹ [Zorgen over om- en afbouw JeugdzorgPlus \(gesloten jeugdzorg\) | Nieuwsbericht | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd \(igj.nl\)](#)

die manier zien we toe op een goede uitvoering van de wetten. We zullen ook -als dat nodig is- handhavend optreden.

Beeld: © [Bureau, zoals ANP] / [Voor- en achternaam fotograaf]

ⁱ Wettelijke kaders

Gedwongen zorg kan worden toegepast op grond van verschillende wettelijke kaders zoals: Wet zorg en dwang (Wzd), de Wet verplichte ggz (Wvggz), de Jeugdwet (hoofdstuk 6) en de Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst (BW 7:466 e.v.), maar ook op grond van verschillende (strafrechtelijke) Beginselenwetten.